

Aanbestedingen onder de loep

Taxibranche pakt eerlijk werk bij de wortel aan

“We vonden het als sociale partners belangrijk om inkopers van zorgvervoer meer bewust te maken van het belang van goede arbeidsvoorwaarden en verhoudingen om zo te komen tot een ‘eerlijke aanbesteding’.”

Openbare aanbestedingen in de taxibranchen worden in theorie beoordeeld op het totaalplaatje, waarbij aandacht is voor zowel kwaliteit als prijs. In de praktijk blijkt echter vaak dat een lage prijs doorslaggevend is. Werkgevers zien zich hierdoor dikwijls genoodzaakt om hun diensten onder de kostprijs aan te bieden. Dit gaat ook ten koste van eerlijke arbeidsvoorwaarden en goed werkgeverschap. Daarom hebben de sociale partners in de taxibranchen (te weten KNV, FNV en CNV) in 2017 de handen ineen geslagen en het Aanbestedingsinstituut Mobiliteit (AIM) opgericht. Het AIM wordt gefaciliteerd door het Sociaal Fonds Mobiliteit. Het belangrijkste doel van het AIM: inkopers van zorgvervoer attenderen op het belang van goede arbeidsvoorwaarden en hen te stimuleren dit mee te laten wegen in hun aanbesteding. Zo dragen ook opdrachtgevers actief bij aan een eerlijke sector.

Eerlijk werk staat onder druk

Het grootste gedeelte van de omzet in de taxibranchen komt vanuit zorgvervoer. Dit gaat om vervoer van bijvoorbeeld leerlingen naar speciaal onderwijs, vervoer van ouderen, mensen met een beperking, en chronisch zieken en vervoer naar sociale werkplaatsen. Om dit vervoer te mogen verzorgen worden door overheden (veelal gemeenten) en andere partijen (zoals zorgverzekeraars) aanbestedingen uitgezet binnen de markt. Hoewel de kwaliteit van het vervoer juist voor deze kwetsbare groepen van groot belang is, wordt in aanbestedingen – zoals gezegd – vaak vooral gegund op de laagste prijs. De kwaliteit van het vervoer maar ook een eerlijke beloning van de werknemers staat hierdoor snel onder druk. Omdat loonkosten ongeveer 65 tot 70% van de kostprijs uitmaken, legt dit een druk op de arbeidsvoorwaarden. “We vonden het als sociale partners belangrijk om inkopers van zorgvervoer meer bewust te maken van het belang van goede arbeidsvoorwaarden en verhoudingen om zo te komen tot een ‘eerlijke aanbesteding’,” stelt Jantine Vochtelo, beleidsadviseur bij KNV, “Vandaar dat we zijn gekomen tot het aanbestedingsinstituut.”

Probleem concreet aanpakken

Het AIM probeert het probleem van ‘oneerlijke aanbestedingen’ bij de wortel aan te pakken door in een zo vroeg mogelijk stadium het gesprek aan te gaan met opdrachtgevers. Het instituut registreert ook alle aanbestedingen die in de taxibranchen op de markt komen en neemt deze door om te zien in hoeverre de aanbesteding voldoet aan de zeventien hoofdcriteria die sociale partners hebben opgesteld. De bepalingen die hieronder vallen betreffen een breed scala aan thema's zoals arbeidsvoorwaarden, duurzaamheid, kwaliteit en effecten voor de arbeidsmarkt. Wanneer het AIM constateert dat een aanbesteding op één of meerdere punten van de criteria afwijkt, proberen zij met een brief de aanbesteding tijds positief te beïnvloeden. In de brief geven zij namelijk aanbevelingen om de aanbesteding aan te passen.

Groot bereik

Het AIM heeft een groot bereik. Zo werden in 2017 60 aanbestedingen beoordeeld, in 2018 waren het er 31.

Het AIM is bij 14 trajecten al in het voorstadium betrokken geweest. Gemiddeld werden er per beoordeelde aanbesteding 22 aanbevelingen gedaan. Dit laat zien dat de aanbestedingen nog zeker voor verbetering vatbaar waren. De adviezen van het AIM zijn niet bindend en opdrachtgevers kunnen dus niet gedwongen worden om de aanbevelingen op te volgen. Toch worden de aanbevelingen vaak wel serieus genomen en wordt met het advies van het AIM echt wat gedaan, aldus de betrokken partijen. “We krijgen niet alleen positieve reacties van vervoerders en werknemers, maar merken dat ook aanbestedende partijen het prettig vinden dat wij hen hierover adviseren,” vertelt Jantine Vochteloo (KNV), “Dit verzekert hen namelijk van het aanbesteden van een opdracht aan een werkgever die kwaliteit hoog in het vaandel heeft staan.”

Zo kunnen alle partijen – werknemers, werkgevers en opdrachtgevers – baat hebben van de inspanningen van het AIM. Hoewel niet direct alle knelpunten rond aanbestedingen opgelost zijn, zal het toegenomen bewustzijn bij opdrachtgevers op den duur leiden tot eerlijke prijzen voor vervoerders, een eerlijke werkomstandigheden voor werknemers en een goede kwaliteit van het zorgvervoer.

Aanbestedingen in andere sectoren

In principe is het mogelijk om in alle sectoren waarin aanbestedingen een (grote) rol spelen een instrument zoals het AIM te implementeren. Wel is het een uitdaging voor sociale partners om samen overeenstemming te bereiken over de kernbepalingen waaraan zij de aanbestedingen willen spiegelen. Daarnaast moeten deze partijen een modus ontwikkelen die voor hen werkbaar is. Jantine Vochteloo (KNV) geeft aan: “Het kost veel tijd en energie om een instituut als het AIM structureel in te zetten. Het doel is namelijk om alle aanbestedingen binnen de sector tegen het voetlicht te houden. En met alle opdrachtgevers in een

zo vroeg mogelijk stadium het gesprek aan te gaan. Een goede voorbereiding is daarom essentieel om een instrument als dit te verankeren en voluit te benutten.” Daarbij is het belangrijk om het aanbestedingsinstituut continu door te blijven ontwikkelen. De markt verandert immers doorlopend.

“Hoewel de kwaliteit van het vervoer juist voor kwetsbare groepen van groot belang is, worden aanbestedingen vaak vooral gegund op de laagste prijs”

Voor de toekomst

Momenteel ligt de focus van het AIM ook op arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen en daarmee (mede) op het stimuleren van eerlijk werk. Er wordt echter nagedacht om in de toekomst ook meer aandacht te geven aan gezond en veilig werk, bijvoorbeeld door zaken als verkeersveiligheid ook op te nemen in de criteria. Een andere mogelijke uitbreiding voor de toekomst ligt in het vergroten van het aandachts-gebied van het AIM. “Momenteel ligt de focus op zorgvervoer, maar we hebben in de naam van AIM bewust de term ‘mobiliteit’ opgenomen en zouden in de toekomst mogelijk ook andere vormen van vervoer mee kunnen nemen,” aldus Jantine Vochteloo (KNV).

In het kader van het Programma Eerlijk, Gezond en Veilig werken is het ministerie van SZW op zoek gegaan naar initiatieven die sociale partners ondernemen om eerlijk werk bij hun achterban te stimuleren. Met het delen en beschrijven van deze initiatieven hoopt het ministerie andere sectoren en partijen te informeren, te inspireren en te motiveren om – naast het maken van cao-afspraken – ook op een andere manier actief werk te maken van eerlijk werk. Eén van de initiatieven betreft het oprichten van het Aanbestedingsinstituut Mobiliteit voor de sector taxivervoer.

Initiatiefnemer
KNV, FNV en CNV

Type instrument
Aanbestedingsinstituut

Aangeboden sinds
2017

Met dank aan
Jantine Vochteloo,
KNV Zorgvervoer- en Taxi

Tekst
Bureau Bartels